

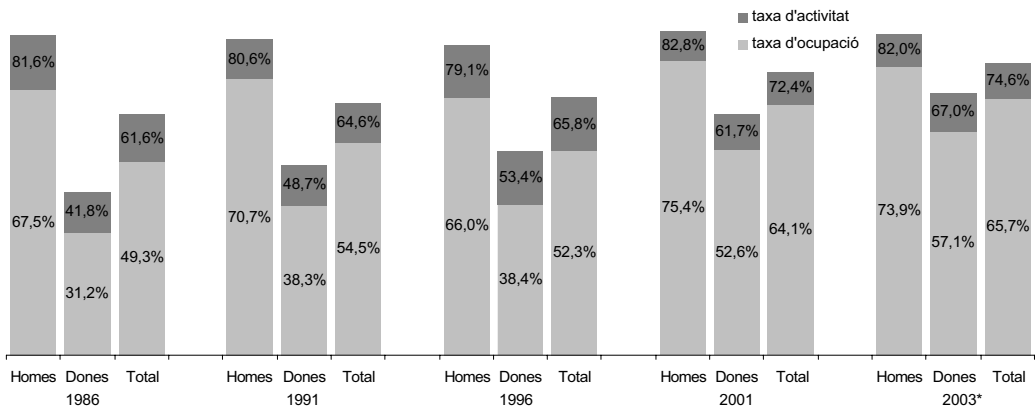
IV. UN MERCAT LABORAL OBERT

Una elevada laboriositat

El cicle expansiu que l'economia catalana en general i el Maresme en particular han experimentat des de la segona meitat de la dècada dels noranta ha portat com a conseqüència una millora considerable de les variables laborals. Així, la taxa d'activitat se situa en un 74,6% de la població compresa entre els 16 i els 65 anys, nou punts per sobre la que hi havia el 1996.

Degut a la facilitat per incorporar-se al mercat laboral, el Maresme ha tingut tradicionalment un nivell d'activitat elevat i a hores d'ara és superior a la mitjana de la regió metropolitana.

Evolució de la taxa d'activitat i d'ocupació per sexes al Maresme
(En % sobre la població de 16 a 65 anys)

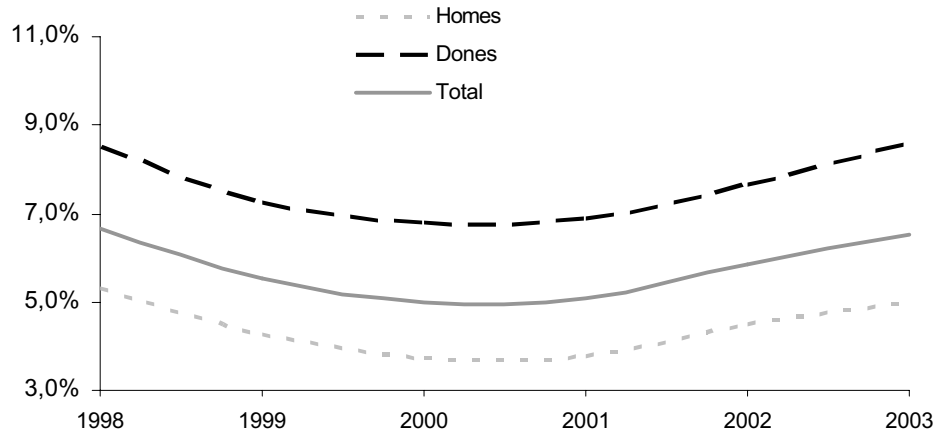
* Estimació

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'Idescat, INE i Departament de Treball i Indústria.

La gràfica posa de manifest la ràpida incorporació en els darrers anys de la dona al mercat laboral, del 53,4% el 1996 al 67% actual. Per contra la taxa d'activitat masculina es manté relativament estable influïda per la progressiva perllongació dels estudis, que tendeix a reduir la taxa, i per l'arribada d'immigrants que l'augmenta.

La creació d'ocupació que s'ha produït en l'actual etapa expansiva ha permès no sols absorbir l'increment de la població activa, sinó que alhora ha possibilitat una substancial reducció de la taxa d'atur, que va arribar al seu nivell més baix el 2001, per repuntar suaument a continuació, si bé en paral·lel a un augment d'ocupació. Actualment està al voltant del 6%.

Evolució de la taxa d'atur per sexes al Maresme
(En % sobre la població activa)

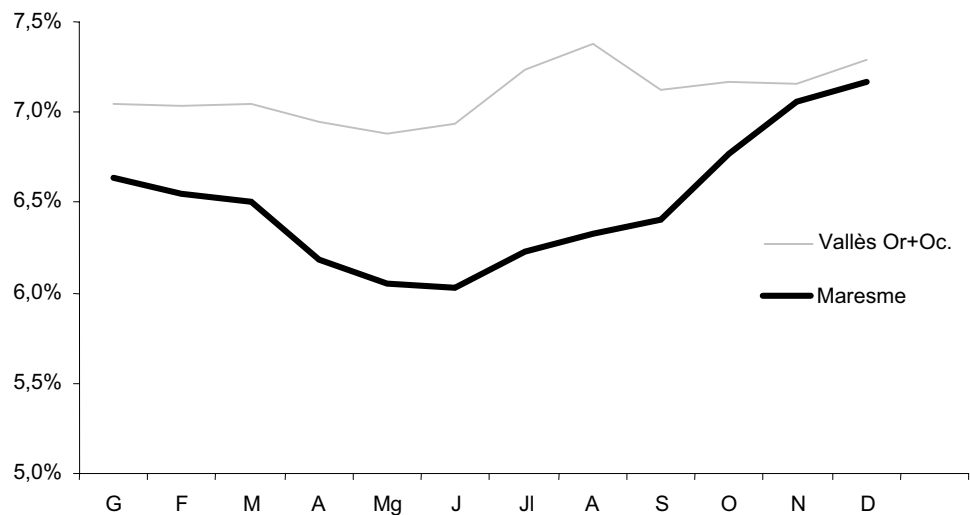

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'Idescat, i Departament de Treball i Indústria.

Aquesta evolució ha estat molt similar a la que s'ha produït en els comarques de l'àrea Metropolitana si bé el Maresme sempre ha mantingut inferior.

Com passa arreu, l'atur femení es manté en tot moment per sobre del masculí. La diferència s'anava reduint mentre l'atur presentava un perfil descendent, mentre el recent repunt ha afectat més a les dones.

Evolució de la taxa d'atur per mesos el 2003
(En % sobre la població activa)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'Idescat, i Departament de Treball i Indústria.

Les dades mensuals d'atur mostren una notable estacionalitat, amb una reducció notable en els mesos d'estiu per la demanda del sector turístic. La diferència es remarcable en relació a comarques de l'interior, amb una notable estabilitat al llarg de l'any, però en aquest cas amb xifres creixents durant els mesos d'estiu.

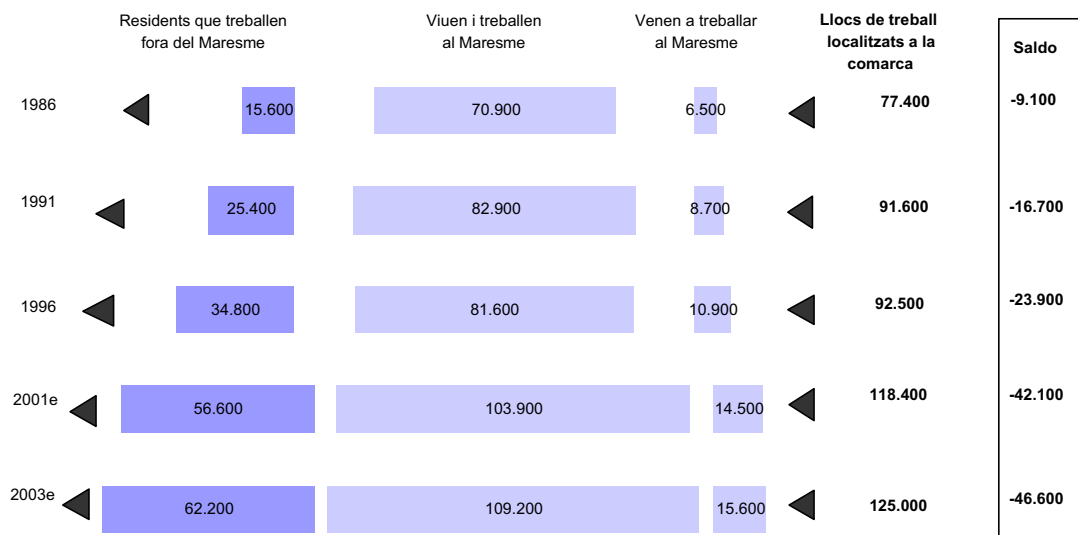
L'estacionalitat és especialment elevada en els municipis turístics com Santa Susanna o Calella, a on l'escassa diversificació de la seva base econòmica fa que hi hagi poques alternatives a la recol·locació en temporada baixa.

Una creixent mobilitat laboral

Les dades de mobilitat laboral del Maresme són molt elevades, i mostren una tendència creixent tant pel que fa a les entrades com a les sortides, fet que s'insereix dins una creixent obertura dels mercats laborals. El nombre de desplaçaments per motius laborals afecta a 78.000 persones diàriament.

Tot i el creixement dels nombre de llocs de treball, aquesta dinàmica ha estat inferior al creixement demogràfic de la comarca, i per tant el nombre de maresmencs que treballen fora ha augmentat de manera molt significativa, fins superar actualment la xifra de 62.000, el que representa prop d'un terç dels més de 160.000 residents a la comarca que estan ocupats.⁴

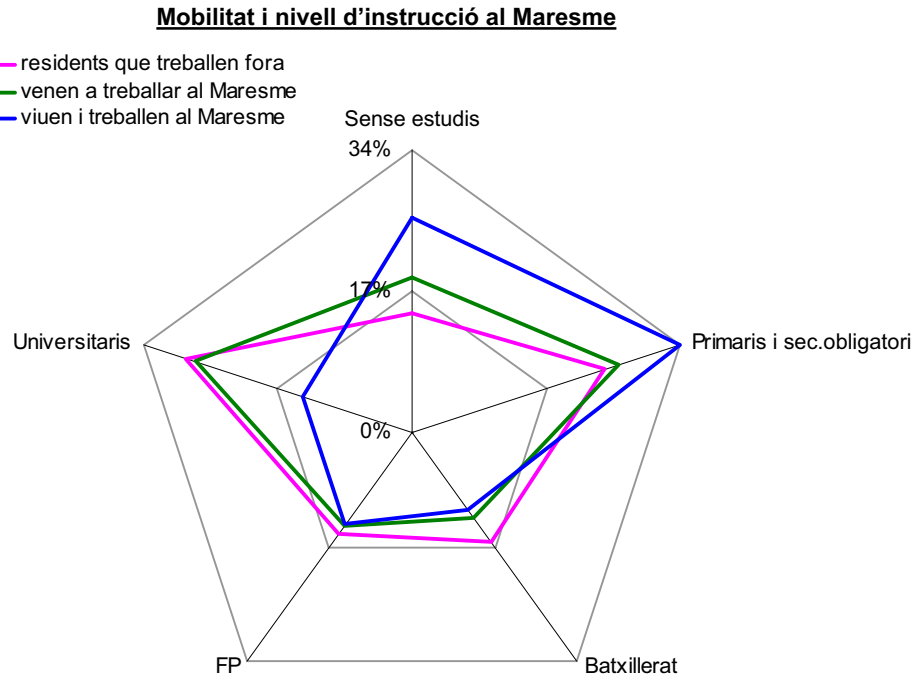
Evolució de la mobilitat laboral intercomarcal al Maresme

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'Idescat.

⁴ S'incrementa fins a 188.000 quan 'inclou l'economia irregular, i 198.000 amb els aturats.

El nombre dels que venen a treballar a la comarca també creix, però en prou feines representa el 25% dels que se'n van. En conseqüència, la comarca té un saldo de mobilitat laboral negatiu que ha anat augmentat de manera continuada i que a hores d'ara se situa en gairebé 47.000 persones, amb un total de més de 75.000 desplaçaments diaris per motius laborals

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'Idescat, corresponents al 2001..

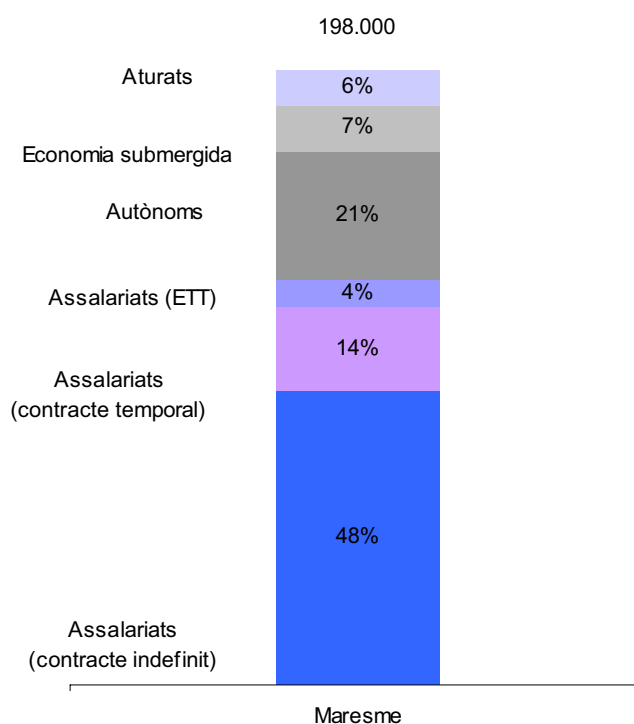
La relació entre mobilitat laboral i nivell d'instrucció permet realitzar una sèrie de constatacions. En primer lloc es posa en evidència que el segment dels que viuen i treballen a la comarca té un nivell de formació molt inferior als que es traslladen en una o altre direcció.

D'altra part, pel que fa a nivells de formació intermèdia; batxillerat i F.P., la proporció dels que surten és superior als que entren, mentre que a nivell universitari els percentatges són similars. Aquests resultats venen en gran mesura condicionats per l'elevat nombre de professionals residents a la comarca però que mantenen el seu lloc de treball a Barcelona.

Un mercat molt flexible

El gràfic adjunt és un intent de resumir la situació actual del mercat laboral del Maresme. Dels 198.000 actius, un 85% es assalariat o autònom, un 6% està en atur, i s'estima que un altre 7% realitza activitats en l'economia irregular⁵. Els ocupats d'origen estranger representen poc més del 10% del total, si bé amb un pes remarcable en determinats sectors, tal com s'explica en l'apartat següent.

Estructura ocupacional per tipus de contractació el 2003
(En % sobre els ocupats residents a la ciutat)

Font: Model SIM-LAB, a partir de diverses fonts estadístiques.

Un dels trets específics del mercat laboral del Maresme és la importància dels autònoms, uns 41.000, un 21% de la població activa, 10 punts superior al que es dona al Vallès, Baix Llobregat o Barcelonès.

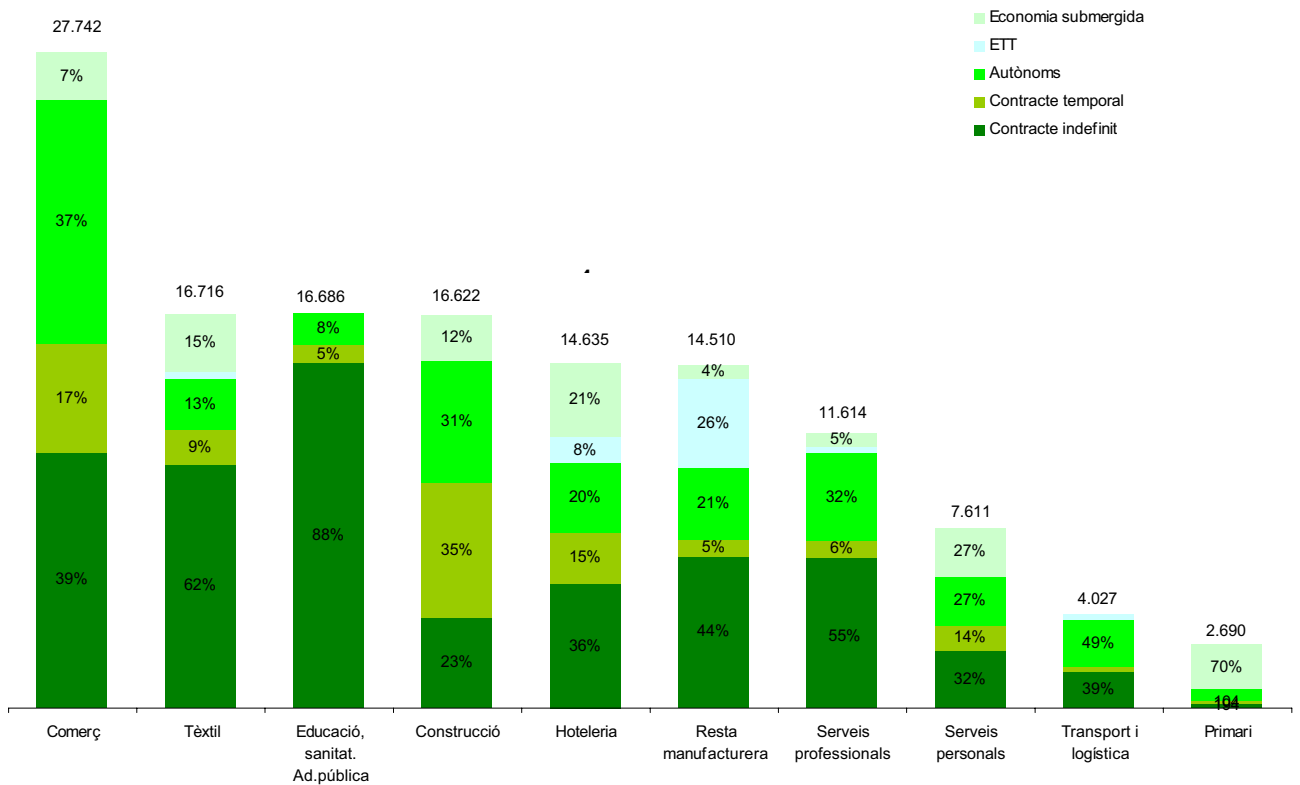
El contracte indefinit és el sistema habitual en les activitats relacionades amb el sector públic i també predomina en els serveis professionals i financers, mentre que a la resta de sectors es dona una gran diversitat de formules contractuals.

⁵ Segons els càlculs del model SIM-LAB

Els contractes temporals tenen una rellevància especial en la construcció (vinculats a contracte d'obra), i en el comerç. En aquests dos sectors la presència d'autònoms també és molt elevada, al igual que en el sector de la logística i les telecomunicacions.

La participació de les ETT és centra en les grans empreses industrials, i en l'hoteleria. Finalment, l'economia submergida es concentra en els serveis personals (vinculats a la neteja i a la cura de la gent gran), l'hoteleria, i el tèxtil.

Tipus de contractació per sector el 2003
(En % sobre els ocupats residents a la ciutat)

Font: Model SIM-LAB, a partir de diverses fonts estadístiques.

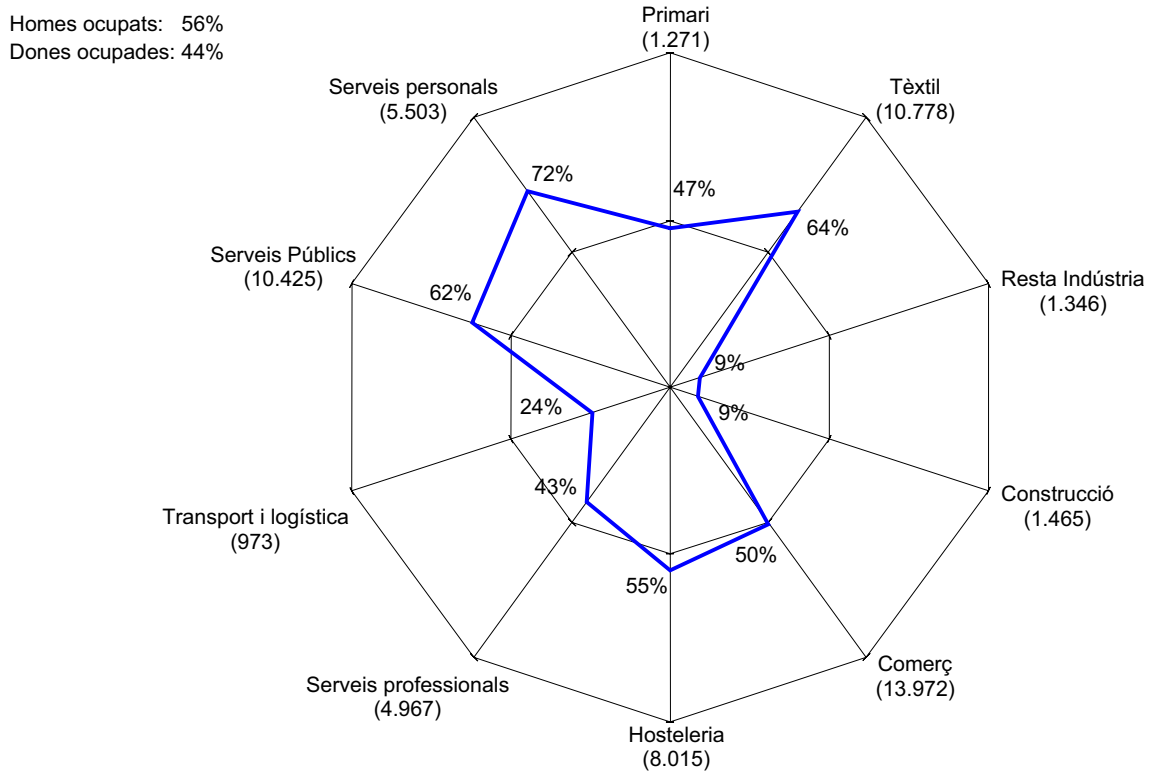
L'entrada al mercat laboral es produeix encara a hores d'ara de manera prioritària a través de les relacions personals i familiars. Progressivament es percep una creixent importància de formules més professionalitzades, tant per part canals d'intermediació privats com públics. En aquest sentit, serveix d'exemple la creixent importància de la borsa de treball de l'IMPEM, que el 2003 ha rebut 862 ofertes i n'ha gestionat 606, quasi el doble de fa tres anys.

Perfils sociològics de l'ocupació

S'estima que hi ha unes **82.000 dones ocupades** a la comarca, el que representa un 44% dels llocs de treball. Les particularitats de la seva integració laboral es posen de manifest en la diferent presència en els sectors productius de la comarca.

La participació femenina per sectors productius el 2003

(% sobre llocs de treball de cada sector)

Font: Model SIM-LAB.

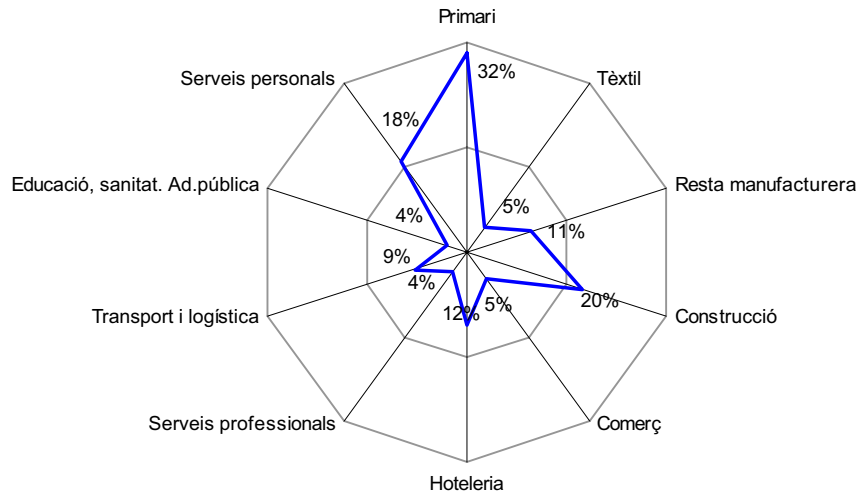
Els serveis personals, el tèxtil i els serveis públics, són clarament sectors on l'ocupació majoritàriament és femenina. En l'hosteleria, el comerç, i els serveis professionals es dona un cert equilibri. En canvi, en la resta de la indústria, la construcció i el transport i logística la seva presència és molt baixa.

D'acord amb les estimacions del model Sim-lab, hi ha uns **18.000 estrangers** treballant a la comarca, el que representa un 10% del total d'ocupats.

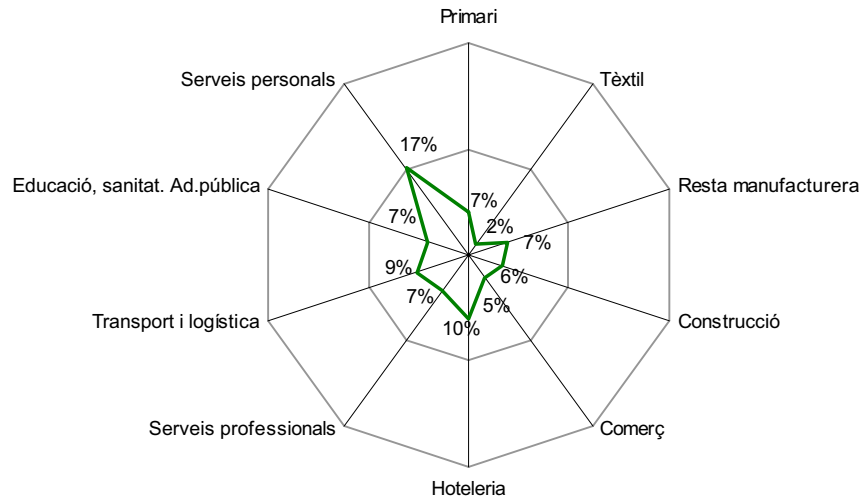
En termes absoluts la construcció, amb més de 2.000 ocupats es el que dona feina a un major nombre de treballadors estrangers, mentre que en termes relatius la major concentració es dona en l'agricultura.

Diferents especialitzacions per origen el 2003
(% sobre llocs de treball de cada sector)

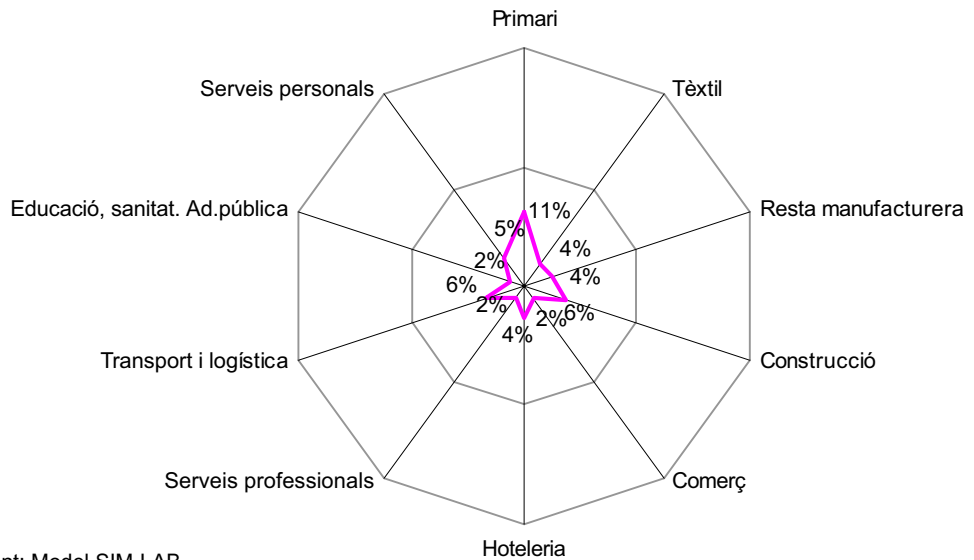
— Magreb (4.521 ocupats; 46,3%)

— Llatinoamèrica (3.340 ocupats; 34,2%)

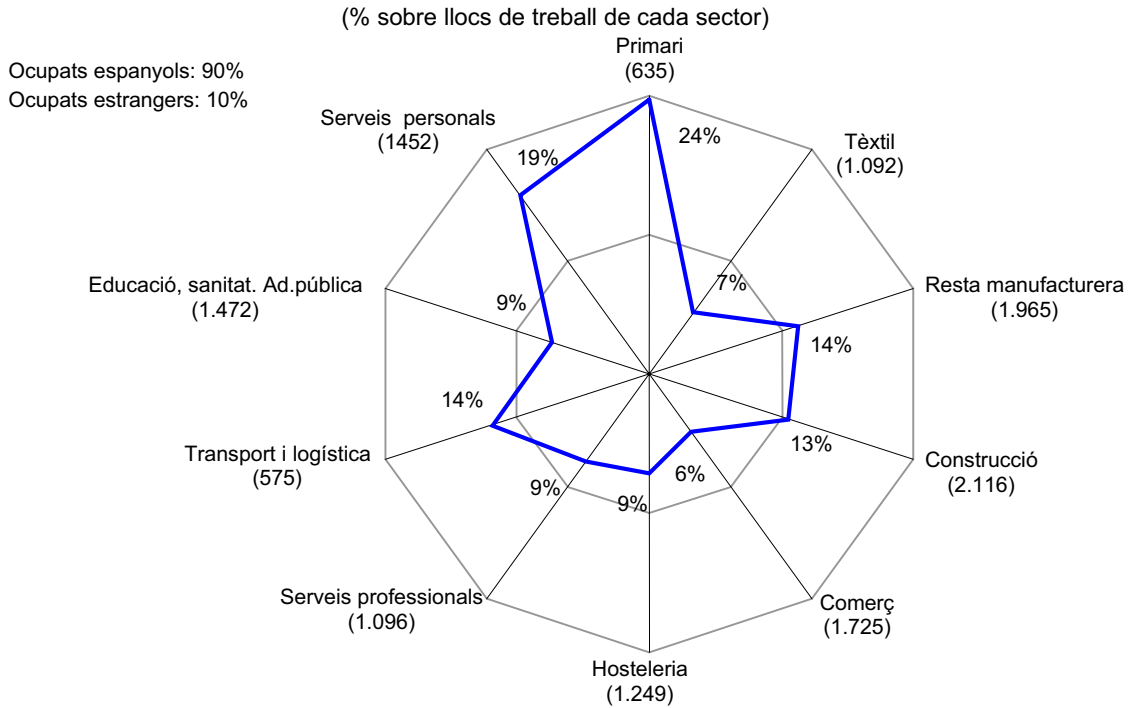

— Resta (1.896 ocupats; 19,5%)

Font: Model SIM-LAB.

La presència estrangera per sectors productius el 2003

Font: Model SIM-LAB.

La presència de magrebins és especialment intensa en la construcció, la població llatinoamericana, en canvi, té una major participació en els serveis personals (neteja de cases i cura de la gent gran).

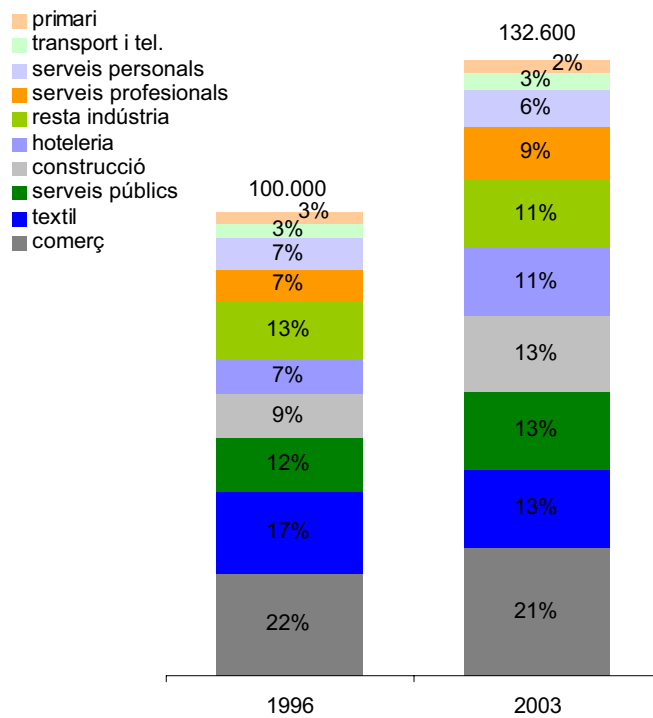
En el grup d'altres hi ha un important grup de xinesos, d'aquí la seva rellevància en el tèxtil i les activitats comercials.

Canvis en els principals àmbits d'ocupació

Actualment s'estima que hi ha al Maresme al voltant dels 133.000 llocs de treball, dels quals uns 33.000 s'han creat entre 1996 i 2003. El model de creixement residencial que s'ha consolidat al Maresme ha determinat que l'augment d'ocupació s'hagi concentrat en cinc àmbits o sectors (construcció, hosteleria, comerç, serveis professionals i serveis públics). Bona part de l'increment de l'ocupació en els dos primers ha estat cobert per mà d'obra estrangera.

Canvis per àmbits d'ocupació al Maresme

Àmbit	Ocupació		Increment		Precarietat
	1996	2003	Nombre	%	
comerç	22.100	27.700	5.600	25%	elevada
textil	17.300	16.700	-600	-3%	molt elevada
serveis públics	11.800	16.700	4.900	42%	molt baixa
construcció	9.300	16.600	7.300	78%	elevada
hoteleria	7.700	14.600	6.900	90%	elevada
resta indústria	12.600	14.500	1.900	15%	baixa
serveis professionals	6.500	11.600	5.100	78%	baixa
serveis personals	6.800	7.600	800	12%	molt elevada
transport i tel.	3.200	4.000	800	25%	baixa
primari	2.700	2.600	-100	-4%	elevada
Total ocupats	100.000	132.600			

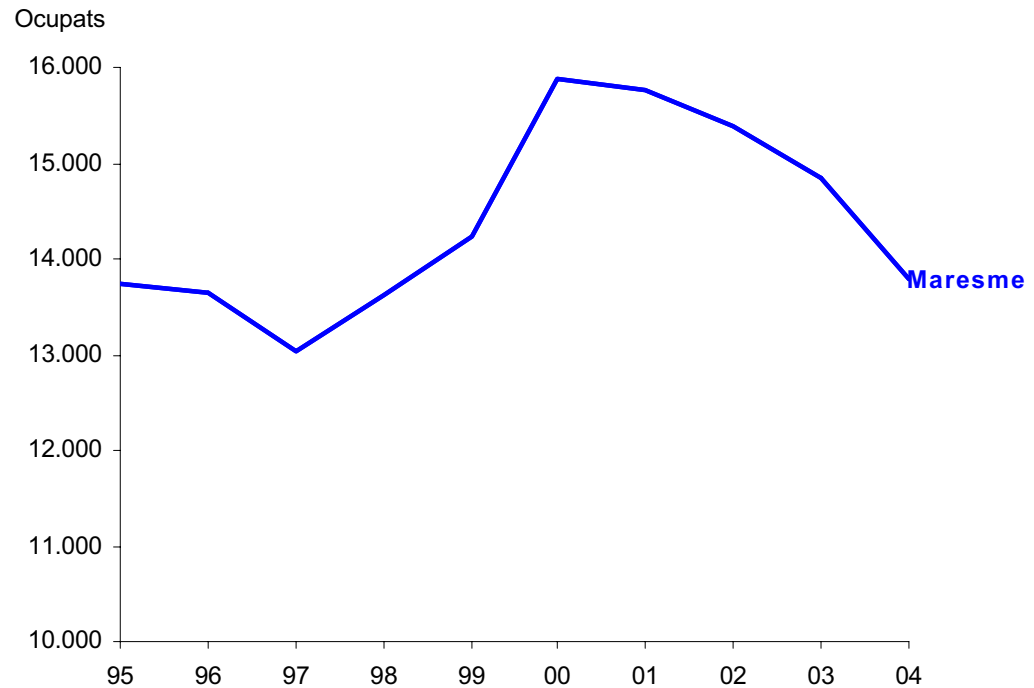

Font: Model SIM-LAB.

La indústria per la seva part també ha aconseguit augmentar la seva taxa d'ocupació. Aquestes xifres posen en relleu el procés de pèrdua de pes del sector primari.

El sector primari i el tèxtil han experimentat reduccions en la seva xifra absoluta d'ocupació en els darrers set anys, però sobretot han perdut pes relatiu. Per exemple el tèxtil ha passat de representar el 17,3% de l'ocupació total a la comarca el 1997 al 12,5% actual, accentuant la seva davallada en els darrers 4 anys.

Evolució del nombre d'ocupats a la indústria tèxtil i de la confecció

Font: Impem

El lleuger augment de la resta de la indústria no han estat suficient per compensar la seva pèrdua de pes relatiu, que ha passat del 12,5% de l'ocupació total en el 1997 al 10,9% actual. El sector primari també ha perdut pes, encara que a partir de xifres molt inferiors.

Apart de la construcció i el tèxtil, l'evolució del qual s'hi dediquen dos capítols, a continuació es fa un breu repàs a la dinàmica i el perfil ocupacional dels principals subsectors terciaris.

Comerç: integra totes les activitats comercials i de reparació. S'estima que ocupa a unes 27.700 persones, amb una taxa de feminització lleugerament per damunt de la meitat. Hi ha un notable percentatge de gent jove, amb una molt petita previsió de mà d'obra immigrant. En els darrers anys ha experimentat un gran

augment de l'ocupació. Tot i així encara hi ha un elevat nombre d'autònoms, la salarització ha augmentat notablement per la implantació dels grans establiments.

Educació, Sanitat i Ad. Pública. Dona ocupació a unes 16.700 persones, amb un creixement continuat. Compta amb una taxa de feminització superior al 60% i una proporció molt elevada de personal fix i jove.

Hosteleria: incorpora també les activitats de restauració i bars. Dona ocupació a unes 14.600 persones, amb un creixement molt elevat. Compta amb una taxa de feminització lleugerament per damunt de la meitat, a l'entorn del 10% són immigrants i s'estima més d'un 20% d'economia irregular.

Serveis a les empreses i financers: inclou des de serveis d'alt valor afegit (financers i consultoria) a activitats de baix valor afegit (neteja industrial o seguretat privada). S'estima que donen ocupació a uns 11.600 persones, amb una taxa de creixement força elevat. La feminització se situa lleugerament per sota del 50%.

Serveis Personals. (Servei domèstic, perruqueria i altres serveis personals) Ocupa a unes 7.600 persones, amb un creixement molt elevat i una taxa de feminització propera al 80%. Es un dels sectors que ha absorbit un percentatge més elevat de immigració, especialment llatinoamericana.

Una reflexió sobre l'ocupació de futur

Tal com s'ha assenyalat al llarg del capítol al Maresme s'ha produït també el procés de transició històrica des de la agricultura a la indústria i posteriorment als serveis.

Aquesta visió pot resultar però excessivament simplista, ja que no té en compte la complexitat, l'ambigüitat i la diversitat interna de les activitats incloses en cada una d'aquestes categories, i especialment en la del serveis.

Tampoc presta suficient atenció a la revolució de les noves tecnologies de la informació que, al permetre un enllaç directe i en línia entre els diferents tipus d'activitats en el mateix procés de producció, gestió i distribució, estableix una estreta connexió estructural entre les esferes de treball i ocupació separades de forma artificial per categories estadístiques obsoletes.

Volem concloure doncs assenyalant una sèrie de tendències qualitatives en relació a la creació d'ocupació que s'estan donant en les economies avançades, i que en el Maresme per la seva història, modernitat, posició geogràfica i social en relació al nucli barceloní n'és un model capdavanter:

- **Espectacular avenç dels serveis públics.** En el cas d'una comarca residencial com el Maresme, especialment sanitat i ensenyament. També l'Administració Local ha experimentat un augment espectacular fins arribar a representar el 3,3% dels llocs de treball de la comarca. De fet en molts indrets, l'Ajuntament és la primera empresa del municipi per nombre d'empleats.
- Un consum cada cop més ampli i sofisticat ha augmentat l'**oferta comercial** i per tant l'ocupació en aquest sector, tot i la pèrdua de llocs de treball en el comerç tradicional.
- Formació d'un **proletariat de coll blanc** compost per oficinistes i venedors lligat a la presència d'empreses distribuïdores de productes especialitzats, una activitat molt freqüent a la comarca.
- Creixent diversificació de les **activitats de serveis** com a font de creació d'ocupació. Amb nous jaciments d'ocupació en temes mediambientals, culturals, de lleure, relacionats amb la qualitat de vida. Alhora l'aparició de noves tecnologies han permès la creació de noves formes professionals.
- Ràpid increment dels llocs **d'executius, professionals liberals i tècnics** que tenen el seu lloc de treball molt més vinculat a la residència, ja que les noves tecnologies permeten desvincular el lloc de treball real de la localització del client final. En un primer moment això implica més mobilitat, però progressivament impulsa noves formes de teletreball.

Tots aquests elements que es donen de manera general en els països avançats s'estan introduint amb força en el Maresme, i estan incident en el perfil dels nous llocs de treball del futur.